

SERMAYENİN İKTİDARI VE DEVLET KAPİTALİZMİ

Aydınlık Gazetesi, 19 Ekim 2020

Yıldırım Koç

Sermayedar sınıfın siyasal iktidarı ele geçirmesinin ardından sermayedarların devletçiliği de gündeme geldi. Sermaye düzenini gerek diğer sınıf ve tabakaların, gerek bireysel sermayedarların saldırılarına karşı korumak, kapitalist düzenin işleyişini daha verimli hale getirmek ve bazı durumlarda sistemin mezar kazıcısı olan işçi sınıfını sisteme entegre etmek için devletçilik kullanılmaya başlandı. Özellikle 19. yüzyılda gelişen taşımacılık ve iletişim teknolojileri de, sermayedar sınıfın devletin bu konuda görevler üstlenmesini gerekli kıldı.

ENGELS'İN TESPİTLERİ

Frederick Engels, 1878 yılında yayımlanan **Anti-Dühring** kitabında şu değerlendirmeyi yapıyor:

“Bu üretim ve iletişim araçlarının birçoğu daha başından itibaren öylesine muazzamdır ki, demiryollarında olduğu gibi, diğer tüm kapitalist sömürü biçimlerini dışlar. Evrimin daha ileri bir aşamasında bu biçim de yetersiz kalır: Kapitalist toplumun resmi temsilcisi -devlet- sonunda üretimin yönetimini üstlenmek zorunda kalacaktır. Devlet mülkiyetine dönüştürme konusundaki bu gereklilik ilk olarak münasebet ve iletişim için oluşturulan büyük kurumlarda -postane, telgraf, demiryolları- hissedilir. (...)

“Ancak anonim şirketlere veya devlet mülkiyetine bu dönüşüm, üretici güçlerin kapitalist niteliğini ortadan kaldırmaz. Anonim şirketlerde bu durum açıktır. Ve modern devlet, yine, işçilerin olduğu kadar bireysel kapitalistlerin de saldırılarına karşı kapitalist üretim biçiminin genel dışsal koşullarını destekleyebilmek için burjuva toplumunun görevlendirdiği tek örgüttür. Çağdaş devlet, biçimi ne olursa olsun, temelde bir kapitalist makinedir, kapitalistlerin devletidir, tüm ulusal sermayenin ideal cisimlenmesidir. Bu devlet, üretici güçlerin devralınması konusunda ne kadar daha ileri giderse, o kadar fazla milli kapitalist olur ve o kadar fazla yurttaş sömürür. (...) Üretici güçlerin devlet mülkiyetinde olması çelişkinin çözümü değildir, ancak bu çözümün öğelerinin teknik koşulları onun içinde saklıdır.” (Marx-Engels, **Collected Works**, Vol.25, s.265-266)

Daha Engels'in döneminde bile devletçilik vardı; ancak bu, sermayedar sınıfın çıkarları doğrultusunda kullanılan bir devletçilikti. Atatürk'ün devletçiliği bu anlayıştan tümüyle farklıdır.

DEVLET SOSYALİZMİ

1871 yılında Alman İmparatorluğu kuruldu. Prusya'dan Alman İmparatorluğu'na geçiş sürecinde belirleyici bir rol üstlenmiş olan başbakan Otto von Bismarck (1815-1898), kapitalizmin İngiltere'ye göre geç geliştiği ülkesinde bağımsız bir kapitalist devlet oluşturma çabasında “devlet sosyalizmi” anlayışını geliştirdi ve uygulamaya başladı. Ülkenin ekonomik kalkınmasını kapitalist yoldan gerçekleştirmesi amacıyla devletin ekonomiye çeşitli biçimlerde müdahalesi olarak özetlenebilecek bu anlayış, devletçiliğin bir biçimiydi. Bu anlayış 20. yüzyılın ilk dönemlerinde İttihatçıları da etkiledi. Atatürk'ün ve arkadaşlarının da bu anlayıştan etkilendiğini ve ancak bu anlayışı, Sovyet deneyiminden de yararlanarak, aştığını biliyoruz.

Almanya'da bilimsel sosyalizmin öncülerinden Wilhelm Liebknecht'in 15 Ağustos 1896'da **Justice Dergisi**'nde yayımlanan “Son Kongremiz” yazısında bu konuda şu değerlendirme yer alıyordu: “Devlet Sosyalizmiyle biz Alman sosyalistlerinden daha fazla kimse mücadele etmemiştir; Devlet Sosyalizminin gerçekte Devlet kapitalizmi olduğunu benden daha belirgin bir biçimde kimse göstermemiştir.” (<https://www.marxists.org/archive/liebkecht-w/1896/08/our-congress.htm>)

Liebknecht, devlet kapitalizmine veya özel sektörün hizmetinde bir devletçilik anlayışına karşıdır.